

ОПУСТЕЛЮВАННЯ ТА ЙОГО НАСЛІДКИ

Хохолик З.В., студентка групи ЕКОЛ-21

Овчарук О.В., д-р. с.-г. наук, доцент

e-mail: ovcharuk.oleh@gmail.com

Західноукраїнський національний університет

Опустелювання є однією з найменш відомих та найбільш загрозливих проблем навколишнього середовища сьогодення. Розширення опустелювання, повне знищення біологічного потенціалу Землі приводить до умов, аналогічних особливостям природної пустелі. І людська діяльність відіграє далеко не останню роль в цьому процесі.

Актуальність проблеми полягає в тому, що з кожним роком родючі землі перетворюються на пустелі, позбавлені вологи і рослинності. В результаті такі території стають непридатними для життя людей, і лише деякі види флори і фауни зможуть пристосуватися до життя в подібних умовах.

Метою нашого дослідження є розкриття проблеми опустелювання, його можливих наслідків та методів запобігання.

Нераціональне використання земель як пасовищ, надмірне застосування добрив і пестицидів для обробки ґрунту, некоректно спроектовані іригаційні системи призводять до незворотних процесів, кінцевим результатом яких є опустелювання [8]. Кожна з подібних помилок у господарській діяльності веде за собою певні наслідки.

Не зважаючи на безліч природних факторів, що сприяють опустелюванню посушливих земель, головною причиною цього процесу все ж залишається екологічна криза – результат некоректного використання природних ресурсів кожного окремо взятого регіону [2].

Існує думка, що всі пустелі, що розташовані на Близькому Сході, з'явилися в результаті діяльності людини. Саме виснаження цих територій (Сахари та Аравії) в результаті перевипасу худоби підштовхнуло підприємливих громадян на створення міст на болотистих берегах Тигра, Євфрату і Нілу [6], а також на розвиток промисловості та соціальних відносин.

Зменшуючи продуктивність ґрунту, опустелювання призводить не тільки до виснаження орних земель, а й порушення всієї екосистеми певного регіону. Збіднення рослинного покриву тягне за собою загибель безлічі представників тваринного світу, що, в свою чергу, робить істотний вплив на рівень життя населення цих земель і призводить до ще більших порушень у використанні природних ресурсів [4, 7]. Таким чином, опустелювання нерідко є одночасно і причиною, і наслідком бідності та навіть голоду серед населення окремих регіонів. Чим нижче соціальний і економічний рівень населення країни – тим вище ризик надмірного використання природних ресурсів і, як наслідок, форсування процесу опустелювання. І навпаки: безплідність ґрунту завжди супроводжується голодом та злиднями.

Найбільш очевидні результати опустелювання представлені численними змінами в екосистемі регіону:

- зміна клімату на даній території (зокрема вологості);
- порушення харчування підземних вод;
- пересихання і підвищення засоленості ґрунту;
- активізація геоморфологічних процесів – ерозії тощо;
- істотне збіднення рослинного покриву;
- скорочення чисельності тваринного світу.

Збіднення природних ресурсів країни незмінно веде за собою наслідки економічного характеру, і те, що велика частина посушливих земель належить країнам, що розвиваються, зовсім не випадковий збіг [1, 5].

Найбільш відчутні наслідки опустелювання:

- занепад сільського господарства як найважливішої сфери в економіці країни;
- дефіцит прісної води, необхідної місцевому населенню, забезпечення якої складає додаткову статтю витрат;
- замулювання штучно створених водойм. Результатом є істотні проблеми в електропостачанні прилеглих земель і їх зрошенні.

Боротьба з опустелюванням має на увазі не тільки відновлення постраждалих земель, а й попередження розвитку цього процесу на нових територіях.

Найпростіші та найефективніші кроки щодо досягненню цього доступні кожному:

- збагачення ґрунту рослинним покривом - численні заходи з озеленення, що проводяться в містах і селищах, приносять набагато більший результат, ніж це може здатися спочатку. Ніхто не заважає кожному з нас організувати подібне міні-захід сімейного масштабу і посадити кілька нових дерев.
- скорочення використання деревини в якості палива за рахунок заміни її на інші види палива та застосування удосконалених видів обладнання.
- раціональний підхід до використання пасовищ.
- економічність в споживанні водних ресурсів: банальна економія води в кожному будинку здатна зіграти важливу роль у попередженні деградації ґрунту в регіоні.

Звичайно, значення раціональності використання природних ресурсів безпосередньо залежить від обсягів споживання. Наприклад, вплив звичайної сім'ї на стан ґрунту не може зрівнятися з діяльністю фермерського господарства або підприємства [3]. Однак боротьба з опустелюванням не може стосуватися когось вибірково – це завдання, яке набуло міжнародних масштабів, постає сьогодні перед кожним жителем планети.

Висновок: Опустелювання ґрунту - це актуальна екологічна проблема сучасності. Чим інтенсивніше відбувається сільськогосподарська і промислова діяльність людей, тим швидше відбувається опустелювання. Звичайно, що нам відомо багато пустель, які з'явилися багато тисячоліть тому. Проте, якщо не вживати певних заходів, є ризик того, що незабаром всі континенти планети стануть такими ж пустелями, і життя на Землі стане неможливим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балюк С.А. Концепція екологічного ризику деградації ґрунтового покриву України / С.А. Балюк, Г.А. Верніченко // Вісн. аграр. науки. – 2011. – № 6. – С. 5-11
2. Бедердинов Д.Р. Антропогенні фактори опустелювання. К. : Проблеми регіональної екології, 2000., №2, с. 20-24
3. Кривов В.М. Основи землевпорядкування: [навч. посіб. для вищ. навч. закл. II-IV рівнів акредитації] / В.М. Кривов, Р.В. Тихоненко, І.П. Гетьманчик. – К.: Урожай, 2008. – 324 с.
4. Концепція боротьби з деградацією земель та опустелюванням: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 жовтня 2014 року № 1024-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-2014-p>.
5. Овчарук О. Агроекологічна роль сівозміни в умовах України та країн ЄС // Овчарук Олег, Гуцол Тарас, Andrzej Samborski, Marcin Niemiec/ Сучасний рух науки: тези доп. V міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 7-8 лютого 2019 р. – Дніпро, 2019. – 511-516 с.
6. Савич, В. І. Дігресія, падіння родючості та техногенні навантаження як фактори опустелювання ґрунтів / В. І. Савич [и др.] // Вісті Тімірязевської сільськогосподарської академії. -2011. – № 2. – С. 123-133.
7. Свинцов, І. П. Опустелювання глобальна екологічна проблема / І. П. Свинцов // Вісник академії сільськогосподарських наук. – 2011. – № 5. –С. 20-22.
8. Шкуратов О.І. Оцінка земель в процесі організації екологічно орієнтованого сільськогосподарського виробництва / О.І. Шкуратов //АгроСвіт. – 2013. – № 24. – С. 13-17.

УДК 982.46

ЕКОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ РОЗМІРІВ САНІТАРНО-ЗАХИСНИХ ЗОН ДЛЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ІНШИХ ОБ'ЄКТІВ

Чуприна Ю.Ю., ст. викладач

Лашко С.С. здобувач другого (магістерського) рівня освіти

E-mail: rybchenko_yuliya@ukr.net

Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Розміри санітарно-захисних зон (СЗЗ) для промислових підприємств та інших об'єктів, що є джерелами забруднення навколишнього природного середовища, встановлюють відповідно до чинних санітарних норм. Розміщення зон відбувається за „Методикою розрахунку концентрацій в атмосферному повітрі забруднюючих речовин, які містяться у викидах підприємств”, за розрахунками рівнів шуму та електромагнітних випромінювань з огляду на